

N:o 25.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892; gifven Stockholms slott den 10 december 1897.

Under återopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag innehåller vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen angående kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892.

Häri genom förordnas, att § 58 i förordningen angående kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892, skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 58.

De i nästföregående § omförmälda bidrag skola, såsom *kommunalutskylder*, utgöras i förhållande till särskilda, de skattskyldige efter nedanstående grunder påförda *fyrktal*.

Till beräkningsgrund för fyrktalssättningen tjenar den bevillning enligt gällande förordning om bevillning af fast egendom samt af inkomst, som jemlikt senast fastställda taxeringslängder till staten erlägges, sålunda att för hvarje beskattningsföremål påföres *en* fyrk för bevillning till belopp af 1 till och med 10 öre; *två* fyrkar för bevillning utöfver 10 till och med 20 öre; *tre* fyrkar för bevillning utöfver 20 till och med 30 öre o. s. v.

För sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlägges, påföres fyrktal efter det belopp, som, derest bevillning för densamma enligt gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst utgå skulle, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevill-

ning svarar, hvaremot inkomst af arrende för sådan fastighet ej skall i fyrktal sättas. Hvad sålunda stadgats gäller jemväl kronopark, som bildats vare sig af mark, som åt kronan inköpts efter 1874 års början, eller af staten tillhörig jordbruksdomän eller del af sådan.

I fråga om löntagare, som tillika innehar boställe, skall bevillningen för inkomst från bostället, hvilket enligt ofvan stadgade grunder särskildt till fyrktal sättas bör, icke vid fyrksättningen för den öfriga lönen i beräkning tagas.

Inom de delar af Stora Kopparbergs län, der kommunalutskylder hittills blifvit efter andel i soldatrote debiterade och uppburne, gäller hvad derom särskildt stadgas.

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms slott, den 10 de-
cember 1897.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
                  WIKBLAD,
                  GILLJAM,
                  friherre RAPPE,
                  CHRISTERSON,
                  ANERSTEDT,
                  VON KRUSENSTJERNA,
                  grefve WACHTMEISTER.

1:o.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmälde departementschefen statsrådet von Krusenstjerna Riksdagens skrifvelse till Konungen den 22 april 1892 i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och anförde dervid statsrådet von Krusenstjerna följande:

Uti den nu anmälda skrifvelsen har Riksdagen till en början redogjort för de båda i ärendet väckta motionerna. Uti den ena af dessa hade motionären erinrat, huru som — sedan genom Kongl. brefvet den 29 maj 1874 medgifvits, att kronan tillhöriga mindre hemman och lägen-

heter, hvilkas årliga arrendeafkastning understege 200 riksdaler, finge försäljas, hvarefter jemlikt Riksdagens beslut vid samma års riksmöte köpeskillingen för de sålunda försålda hemman och lägenheter skulle användas till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark — ett stort antal hemman med så beskaffad mark af kronan inköpts och förvandlats i kronoparker, för hvilka sålunda, enligt 4 § mom. a) bevillningsstadgan, fastighetsbevillning icke erlades. Vidare fästes uppmärksamhet derpå, att bestämmelsen i § 58 af förordningen om kommunalstyrelse på landet icke tillika innehölle föreskrift om eller efter hvilken grund utskyld till kommunen skulle betalas för kronopark. Deraf hade blifvit en följd att kommunalskatt lagligen icke kunde påläggas de jordbruksfastigheter, som till kronoparker inköpts, och att den tunga i berörda afseende, som förut hvilat å dessa fastigheter, sålunda öfverflyttades på öfriga beskattningsföremål inom en socken, hvilka, i synnerhet i de socknar, der stora områden inköpts till kronopark, deraf hårdt drabbades. Denna öfverflyttning af en skattebörd från staten till den enskilde kunde emellertid ej gerna vara med rättvisa öfverensstämmande.

Den andre motionären hade i en annan för kronoparkers bildande vanlig form funnit anledning till en framställning med enahanda syfte, som utmärkte nyss berörda framställning.

I sådant hänseende erinrades, huru som genom domänstyrelsens åtgöranden skogsmark kunde från indragna militieboställen i lämplig utsträckning afsöndras och utläggas till kronopark. Denna tvifvels utan ganska nyttiga och välbetänkta bestämmelse kunde emellertid för den kommun, hvarinom de indragna boställena, från hvilka afsöndringar egt rum, vore belägna, föranleda till ganska stor orättvisa och skada.

För att närmare belysa detta påstående hade motionären anført ett fall, som kort förut timat inom en kommun i Skåne. Inom nämnda kommun vore belägna åtskilliga indragna militieboställen, hvilka dels vore utarrenderade, dels afsöndrade till en kronopark, bestående af omkring två hela mantal, för hvilken afsöndring — oaktadt kommunalskatter för *hela* de hemman, hvarifrån afsöndringen egt rum, så långt minnas kunde erlagts — kommunalutskylderna under det sistförflutna året icke utgått.

På framställning om kommunalutskyldernas erläggande för ifrågasvarande kronopark hade domänstyrelsen svarat, att den icke ansett sig skyldig att betala de fordrade beloppen, och stödt sitt vägrande svar på en, i bestyrkt afskrift motionen bilagd resolution af den 28 januari 1881, hvaruti Eders Kongl. Maj:t i ett likartadt fall förklarar, att kom-

munalutskylder icke skulle erläggas för en inom Linköpings län belägen kronopark.

Då det låge i domänstyrelsens skön att afsöndra kronoparker från staten tillhörig jordbruksfastighet, hvarigenom den sistnämnda minskades i taxeringsvärde, enär med den afsöndrade kronoparken oftast följde icke obetydlig areal öppen åkerjord äfvensom ängsmark, hvilka utarrenderades till torpare, komme naturligtvis äfven kommunens fyrktal genom en sådan åtgärd att icke oväsentligt förminska, och i följd häraf kommunalutskylderna på de kvarstående fyrkarne ökas. Domänstyrelsen hade således i sin hand, om än indirekt, att lägga skatt och tunga på rikets undersåtar, på samma gång regeln i § 57 af förordningen om kommunalstyrelse på landet om skyldighet äfven för egare af annan i mantal satt jord att lemna bidrag till kommunens gemensamma angelägenheter blefve gjord om intet.

För egen del har Riksdagen yttrat följande:

»De förhållanden, som i de båda föreliggande framställningarne sålunda berörts, hafva synts Riksdagen förtjena all uppmärksamhet, så mycket mera som de med all säkerhet kunna antagas komma att i framtiden spela en betydande roll i vår statshushållning. Såsom framgår af en jemförelse mellan innebörden i de båda framställningarne, fullständiga de hvarandra så till vida, att den *ena* afser sådana kronoparker, som bildas af ursprungligen enskilda jordbruksfastigheter, hvilka af kronan inköpts för köpeskillingen för de jemlikt ofvan omförmälda Kongl. bref försålda, kronan tillhöriga mindre hemman och lägenheter, medan den *andra* motionen afser de fall, der delar af kronodomäner afsöndras till kronopark. Ett tredje fall torde emellertid också kunna inträffa, nemligen att en *hel* kronodomän med delvis skogbärande, delvis till skogsodling tjenlig mark förvandlas till kronopark och sålunda — då dylik fastighet icke anses vara till jordbruksfastighet hänförlig — undandrages den kommunala beskattningen.»

»Lika med motionärerna anser Riksdagen önskligt, att de betänkliga rubbningar i grunderna för den kommunala beskattningen och i de enskilda kommunernas ekonomi, som de angifna formerna för kronoparkers bildande under nuvarande förhållanden icke kunna undgå att framkalla, måtte för framtiden så vidt möjligt förebyggas. Ej mindre frågans egen vikt och hänsynen till de många och stora intressen, som beröras af densamma, än äfven särskildt hänsynen till det afbräck i statens hushållning, som den ifrågasatta beskattningsåtgärden tilläfvintyrs skulle komma att orsaka, göra det emellertid angeläget, att största varsamhet vid en lagstiftning i ämnet iakttages, och Riksdagen har

ansett en dylik varsamhet kräfvä, att frågan i hela sin vidd bringas under regeringens ompröfning. Till en dylik åtgärd torde för öfrigt finnas så mycket större fog, som, enligt hvad inom Riksdagen blifvit upplyst, kommunalutskylder en eller annan gång erlagts för kronoparker, som bildats på något af här ofvan angifna sätt, men det uppenbarligen är af största vigt, att full likformighet i förevarande hänseende varder gällande.»

På grund af hvad sålunda anförts, har Riksdagen anhållit, att Eders Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, att ej mindre för de hemman eller hemmansdelar, hvilka staten från enskilda personer inköpt och förvandlat till kronoparker, än äfven för de jordbruksdomäner eller de delar af sådana, af hvilka kronoparker blifvit bildade, fyrktal skulle med hänsyn till kommunalutskylders utgörande påföras efter det belopp, som, derest bevillning för nämnda fastigheter skulle enligt gällande bevillningsförordning utgå, på grund af taxeringsvärdet svarade mot sådan bevillning.

Sedan domänstyrelsen anbefalts att, efter Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i länen hörande, afgifva underdånigt utlåtande i anledning af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse, har domänstyrelsen med underdånigt utlåtande den 16 maj 1893 öfverlemnadt från Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande inkomna utlåtanden i ärendet. Af den af domänstyrelsen meddelade sammanfattningen torde jag, till framhållande af den olikhet i uppfattning och tillämpning, som beträffande kronoparkers beläggande med kommunalutskylder gjort sig gällande, få redogöra för den del, som rör tillämpningen inom de skilda länen af nu gällande föreskrifter uti ifrågavarande hänseenden.

Meningarne härutinnan hade hos befallningshafvandena visat sig ganska delade.

Så ansåge Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Upsala* län att, då jemlikt §§ 57 och 58 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet en hvar, som inom kommunen, ehvad han derstädes vore bosatt eller ej, egde eller brukade hemman, hemmansdel eller annan i mantal satt jord eller från hemman under full eganderätt afsöndrad eller till allmän bevillning för sig taxerad fastighet, vore skyldig att till kommunens gemensamma utgifter bidraga, dervid för sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlades, skulle påföras fyrktal efter det belopp, som, derest bevillning för densamma skulle utgå, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevillning svarade, samt vidare jemlikt §§ 1—5 af gällande förordning angående bevillning

af fast egendom och af inkomst all fast egendom, med undantag af de i § 4 mom. c omförmälda kanaler, jernvägar m. m., skulle åsättas taxeringsvärde antingen såsom jordbruksfastighet eller annan fastighet, tvekan ej, enligt Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förmenande, borde finnas derom, att ifrågavarande kronoparker skulle, sedan de åsatts taxeringsvärden såsom jordbruksfastigheter, utgöra skatt till kommunen; hvarföre ingen ändring i gällande författningar ansåges nödig. Samma åsigt hade äfven uttalats af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Kalmar* län.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Jemtlands, Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Hallands och Blekinge* län funne visserligen likaledes nu gällande författningar gifva stöd för ifrågavarande slag af kronoparkers skattskyldighet till kommun, men då frånvaron af uttrycklig föreskrift föranledt annan tolkning, ansåges förtydligande af behovet påkalladt; och har dervid särskildt *dels* Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Jemtlands* län gent emot Eders Kongl. Maj:ts i Riksdagens skrifvelse omförmälda förklaring i resolution af den 28 januari 1881 uti fråga angående skattskyldighet till kommun för mark, som till kronopark afrosats från Kungs Norrby kungsgård i Östergötlands län, det sådan skyldighet icke egde rum af skäl, att kronopark ej vore jordbruksfastighet, åberopat Eders Kongl. Maj:ts nådiga resolution af den 29 januari 1892, enligt hvilken vissa genom afsöndring från kronan tillhöriga jordbruksfastigheter uppkomna kronoparker i *Jemtlands* län förklarats skola taxeras såsom jordbruksfastigheter, hvaraf lagenligt följde, att kommunalutskylder skulle dem påföras; *dels* Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Göteborgs och Bohus* samt *Hallands* län sökt förklara förenämnda 1881 års nådiga resolution dermed att då gällande 1880 års bevillningsförordning ej lemnade ledning, huruvida skogsområde vore att hänföra till »jordbruksfastighet», eller »annan fastighet», hvaremot uti 1883 och 1892 årens bevillningsförordningar vissa skogsområden hänfördes till jordbruksfastighet, hvaraf ock enligt förmenande borde följa, att jemväl kronopark dit hänfördes; *dels ock* Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Blekinge* län framhållit, hurusom de för afgifvande af förslag till ändring i vissa delar af bevillningsförordningen år 1890 utsedde komiterade i sitt betänkande uttalat den mening, att kronopark vore i bevillningsafseende att anse såsom jordbruksfastighet, som borde påföras fyrktal och utgöra kommunalutskylder.

I skarp motsats till dessa anföranden framhölle Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i *Skaraborgs* län såsom en obestriddig grundsats, att staten, såsom utgörande sammanfattningen af alla landets kommuner, ej

kunde vara eller anses vara medlem af någon särskild kommun, äfven om staten derinom egde fastigheter, hvilken grundsats ock genom bestämmelserna om rösträtt i §§ 8, 9, 10 och 13 af 1862 års kommunalförordning vore af lagstiftarne erkänd. Afvikelse derifrån kunde ej varit åsyftad genom stadgandet i § 58, att för sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlades, skulle påföras fyrktal efter föreskrifven grund, alldenstund vid tiden för denna förordnings utfärdande inga staten tillhöriga, med jordbruk förenade fastigheter funnits, som ej varit utarrenderade, anslagna till boställen eller eljest på lön, eller ock upplåtna till viss anstalt eller inrättning. Med uttrycket »jordbruksfastighet» skulle således hafva åsyftats, att fyrktal borde åsättas all sådan statens fasta egendom på landet, hvars innehafvare kunde vara eller anses vara medlem af vederbörande kommun. Den af Riksdagen ifrågasatta lagstiftningen skulle derföre kräfva omarbetning af flera väsentliga delar af sagda förordning, men ändock, såsom stridande mot förenämnda grundsats, enligt Eders Kongl. Maj:ts bemälde befallningshafvandes förmenande leda till oegentligheter, svårigheter och förvecklingar. Konsekvent borde staten då ock få rösträtt inom kommunen, hvars utöfvande genom underordnade kunde skada följdriktighet och likhet i lagtillämpning och medföra intrång i kommuns sjelfstyrelse. De i Riksdagens skrifvelse anmärkta rubbningarne i förutvarande fördelning af skattebördorna vore ej afsevärda, enär vanligen det å kronopark befintliga jordbruket utarrenderades till enskild man, som erlade utskylderna. Skulle någon gång inträffa, att genom kronoparks bildande en liten kommuns skatteförmåga minskades så, att dess bestånd såsom sjelfständig hotades, borde den sammanslutas med angränsande kommun. Likväl borde staten träda emellan, när en kommun för utförande af ett större företag med nådigt tillstånd upptagit amorteringslån, men sedermera genom statusens åtgärd den för afbetalningen påräknade skatteförmågan minskades. Af dessa skäl hemstälde Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län, att Riksdagens skrifvelse ej måtte till annat föranleda, än att Eders Kongl. Maj:t, efter Riksdagens samtycke, förklarade sig vilja efter pröfning i hvarje särskildt fall tillse, huruvida icke kommun, inom hvars område kronopark bildats på sätt Riksdagen omförmält och som med nådigt tillstånd dessförinnan upptagit ännu ej infriadt amorteringslån, kunde tillerkännas årliga bidrag af skogsmedel, motsvarande den på kronoparken i förhållande till taxeringsvärdet belöpande andel i ränta och amortering.

Öfriga 16 länsstyrelser hade, utan att närnare inlåta sig på frågan om rätta tolkningen af nu gällande bestämmelser, mer eller mindre

framhållit olägenheterna af den rubbning i förut varande fördelning af kommunernas skattebördor, som skulle föranledas deraf, att kronoparker, bildade af utaf staten från enskilda personer inköpta hemman eller hemmansdelar eller af statens förutvarande jordbruksdomäner eller delar af sådana, upphörde att bidraga till kommunens utgifter, och därför tillstyrkt ändring i gällande författningar i syfte att upphäfva denna rubbning.

För egen del har domänstyrelsen anfört hufvudsakligen följande:

Lika med Riksdagen ansåge domänstyrelsen oegentligt, att rubbningar i grunderna för den kommunala beskattningen och i de enskilda kommunernas ekonomi uppkomme genom de af Riksdagen angifna formerna för kronoparkers bildande, om än dessa rubbningar icke torde hafva varit af den omfattning, Riksdagen syntes hafva förutsatt.

En annan fråga vore, huruvida för ernående af det utaf Riksdagen angifna målet ändring erfordrades i nu gällande lagstiftning, och, om så vore fallet, huru sådan ändring lämpligast borde kunna åstadkommas.

De lagrum, som här vore att beakta, vore dels *förordningen af den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet § 57*, som bestämde, bland annat, att skyldig att till kommunens gemensamma utgifter lemna bidrag är en hvar, som inom kommunen, ehvad han derstädes bosatt är eller ej, eger eller brukar hemman, hemmansdel eller annan i mantal satt jord eller från hemman under full eganderätt afsöndrad eller till allmän bevillning för sig taxerad fastighet, dels *§ 58 af samma förordning*, sådan denna § lydde jemlikt förordningen af den 2 december 1892, i det den föreskrefve, att (mom. 1) sagda bidrag skola, såsom kommunalutskylder, utgöras i förhållande till särskilda, de skattskyldige efter nedanstående grunder påförda fyrktal, att (mom. 2) till beräkningsgrund därför skall tjena den bevillning enligt art. II i bevillningsstadgan, som jemlikt senast fastställda taxeringslängder till staten erläggas, och att (mom. 3) för sådan jordbruksfastighet, för hvilken bevillning ej erlægges, påføres fyrktal efter det belopp, som, derest bevillning för densamma enligt art. II i bevillningsstadgan utgå skulle, på grund af taxeringsvärdet mot sådan bevillning svarar; dels ock *förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst*, som stadgade i § 1, att för all fast egendom skulle, med vissa undantag, bevillning utgöras efter fastighetens uppskattade värde, dels för »jordbruksfastighet» och dels för »annan fastighet och frälseränta»; i § 4 mom 1 a), att fastighetsbevillning icke skulle erläggas af staten, samt i § 5, att vid uppskattning af fast egendom särskilda värden skulle utsättas a) å *jordbruksfastighet* för hvarje hemman och jordlägenhet eller, om hemmanet

eller lägenheten bestode af två eller flere brukningsdelar eller afsöndring af jord derifrån egt rum, för hvarje sådan brukningsdel eller jordafsöndring, samt för skogsområde, som omförmäldes i § 2 a) — d. v. s. sådant, som blifvit upplåtet till bergshandteringens understöd, till sågverk eller kanalbolag, eller ock innehades af stad eller annan menighet — äfvensom b) *å annan fastighet.*

Enligt dessa stadganden kunde följaktligen sådan staten tillhörig fastighet, för hvilken bevillning icke erlades, åsättas fyrk, nemligen derest den vore »jordbruksfastighet», men ej om den hänförts till »annan fastighet»; och till »jordbruksfastighet» skulle enligt bevillningsförordningen räknas jemväl »skogsområde» utan tillhörande jordbruk, dock endast för såvidt området vore upplåtet till bergshandteringens understöd, till sågverk eller kanalbolag, eller ock innehades af stad eller annan menighet. Att det här använda uttrycket »skogsområde» ej kunde innefatta jemväl till jordbruk hörande skogsmark, framginge tydligt af § 1 i instruktionen för taxeringsmyndigheterna, enligt hvilken dylik skogsmark skulle jemte åker, äng m. m. ingå i beräkning af jordbruksegendomens värde.

Hade nu staten inköpt hemman, hemmansdel eller från hemman afsöndrad jord för att deraf bilda kronopark, och bevillning till staten därför alltså upphört, syntes det styrelsen, äfven emot de skäl, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Skaraborgs län anført för en motsatt åsigt, vara alldeles klart, att sådan fastighet skulle i taxeringslängd uppföras såsom »jordbruksfastighet» samt fyrk åsättas densamma, åtminstone om, såsom väl vanligen inträffade, jordbruk derstädes fortfarande bedrefves. Också hade i alla de frågor af detta slag, som kommit under styrelsens pröfning och der ej, på grund af med styrelsen upprättadt kontrakt, arrendator förbundits utgöra alla utskylder, styrelsen anbefalt utbetalning från skogsförvaltningsmedel af debiterade kommunalutskylder.

Skulle emellertid inträffa, att kronan å sålunda bildad kronopark nedlade jordbruket, eller till kronopark förvärfvade endast skogsområde, som från hemman afsöndrats, kunde tvifvel uppstå, huruvida denna kategori af »skogsområden», såsom icke hänförlig till dem, som enligt bevillningsförordningens uttryckliga föreskrift skulle taxeras såsom jordbruksfastigheter, finge åsättas fyrk; ehuru å andra sidan af § 57 i kommunalförordningen kunde framgå skyldighet för äfven sådan kronopark att till kommunens utgifter bidra.

Vidkommande derefter sådan kronopark, som bildats af statens förutvarande jordbruksdomäner eller delar af sådana — dervid antingen

genom Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes försorg särskildt mantal åsattes den nybildade kronoparken eller uti arrendekontrakt för utarrendering af den qvarvarande jordbruksegendomen föreskrefves, att arrendatorn skulle ansvara för alla på egendomen belöpande skatter och onera — så torde, i fråga om dess skyldighet att utgöra kommunalutskylder, i allmänhet kunna gälla hvad som anförts om inköpt kronopark, hvarå jordbruk ej bedrefves, enär densamma i vanligaste fall bildats genom afrösning af endast skogsmark utan annat jordbruk än möjligen ett eller annat torp; till följd hvaraf ock tvekan rådt angående författningarnes tillämpning på dem. Men sedan till domänstyrelsens kännedom kommit en nådig resolution af den 28 januari 1881, genom hvilken den från Kungs Norrby för statsverkets räkning utarrenderade kungsgård i Östergötlands län till kronopark afrösade, jemväl torplägenheter omfattande skogsmarken befriats från kommunalutskylders utgörande af skäl, att den ej vore »jordbruksfastighet», hade styrelsen ansett sig böra vidtaga åtgärder för sådana utskylders borttagande jemväl från andra på lika sätt bildade kronoparker. Emellertid hade villrådigheten ånyo framträdt, efter det att uti nådig resolution den 29 januari 1892 förklarats, att de genom afsöndring från kronan tillhöriga jordbruksfastigheter uppkomna kronoparkerna Högdalen, Trappnäs och Fjellhalsen i Jemtlands län skulle taxeras såsom »jordbruksfastigheter», hvaraf nemligen följde, jemlikt § 58 i kommunalförordningen, att fyra skulle dem åsättas.

I sammanhang härmed ansåge styrelsen sig böra erinra, att kronoparks bildande genom att skog afskiljes från statens jordbruksdomäner, hvilket förr egt rum jemlikt § 16 i förordningen den 29 juni 1866 angående de allmänna skogarne efter Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut i hvarje särskildt fall, numera skedde dels genom åtgärd vid ny utarrendering jemlikt 2:a punkten af nådiga kungörelsen den 10 november 1882 angående grunder för förvaltningen af kronans jordbruksdomäner, dels ock genom bibehållande i kronans ego till afsättande af kronopark af viss del utaf sådan egendom, som i öfrigt försålles; med hvilket afskiljande till kronopark icke finge förblandas de fall, då i enlighet med 3:e punkten af samma nådiga kungörelse skog blott från arrendet undantoges med rätt för arrendatorn till virkesutsyning, enär vid sådant förhållande skogen, ehuru förvaltd af skogsstaten, fortfore att utgöra en del af jordbruksdomänen, för hvars samtliga utskylder arrendatorn ansvarade enligt kontrakt.

Af hvad sålunda anförts ansåge styrelsen framgå att, äfven om nu gällande författningar icke borde i fråga om sådana kronoparker, hvilka

bildats genom markinköp, åtminstone i de flesta fall kunna tydas annorlunda än på det sätt Riksdagen angifvit såsom mål, desamma likväl i öfrigt tarfvade förtydliganden af beskaffenhet, att sagda mål måtte kunna ernås utan tvekan vid tillämpningen om föreskrifternas rätta tolkning.

Vidkommande frågan i hvilken af de två författningarne, kommunal- eller bevillningsförordningen, förtydligande tillägg lämpligast borde inflyta, hölle domänstyrelsen före att, om ock ändamålet kunde vinnas på bägge dessa vägar, likväl af det skäl, att kommunalutskylderna utginge efter fyrktalssättningen, som i sin ordning grundades på taxeringslängderna, hvilkas upprättande åter skulle ske enligt bevillningsförordningen, denna sist nämnda ock borde innehålla de härför nödiga föreskrifterna till rättesnöre för taxeringsmyndigheterna vid upprättande af de grundläggande taxeringslängderna. Detta vore ock i konsekvens dermed, att förberörda, förut i skatteafseende ej nämnda »skogsområdets» upptagande såsom skatteföremål skett i 1883 års bevillningsförordning utan ändring af kommunalförordningen.

I anledning deraf att, såsom i det föregående erinrats, debiterade utskylder för till kronopark inköpta hemman redan nu utginge, komme den af Riksdagen ifrågasatta lagstiftningen icke att i synnerligen afsevärd mån föranleda skogsväsendets betungande med ytterligare ökade årliga utgifter. Enligt beräkning, grundad på skogsförvaltningarnes uppgifter derom, torde häraf uppkommen ökning för närmaste framtid antagligen icke öfverstiga 9,500 kronor.

Med stöd af hvad domänstyrelsen sålunda framhållit, har styrelsen hemställt att i § 5 af nådiga förordningen den 3 juni 1892 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst måtte inrymmas, att de hemman eller hemmansdelar, som staten från enskilde inköpt och förvandlat till kronopark, äfvensom de statens jordbruksdomäner eller de delar af sådana, af hvilka kronoparker bildats, vid uppskattning skulle hänföras till »jordbruksfastighet», men öfriga kronoparker till »annan fastighet».

Derefter hafva till åtlydnad af nådig befallning kammarrätten och statskontoret den 9 mars 1894 afgifvit utlåtande i ärendet och dervid hufvudsakligen yttrat följande:

Enligt 58 § i kommunalförordningen för landet skulle kommunalutskylder utgöras för sådan staten tillhörig bevillningsfri fast egendom, som vore att hänföra till »jordbruksfastighet». Nämnda lagrum hade, utom så vidt anginge fyrktalets beräkning, erhållit sin nuvarande lydelse genom kungörelsen den 15 september 1863. Enligt den vid tiden för berörda kungörelses utfärdande gällande bevillningsstadgan den 17 maj

1861 skulle all fast egendom åsättas taxeringsvärden; och skilde författningen i fråga om bevillningens belopp mellan, å ena sidan, »jordbruksfastighet» och, å andra sidan, »all annan fastighet». Ordalagen i 58 § kommunalförordningen, sådant detta lagrum lydde enligt kungörelsen den 15 september 1863, gäfvé otvetydigt vid handen, att uttrycket »jordbruksfastighet» i nämnda lagrum hade samma betydelse som i då gällande bevillningsstadga. Emellertid lemnade ingendera af nämnda författningar likasom ej heller de bevillningsstadgar, som utkommit senare men före bevillningsförordningen den 14 september 1883, någon ledning för bedömande af frågan, huruvida fastigheter, hvilka såsom fallet vore med kronoparker, uteslutande eller så godt som uteslutande användes till skogshushållning, borde hänföras till »jordbruksfastighet» eller ej. Vanligt språkbruk syntes tala för det senare alternativet och i Eders Kongl. Maj:ts i ärendet omförmälda resolution den 28 januari 1881 hade denna uppfattning vunnit godkännande. Häraf torde framgå, att före utfärdandet af bevillningsförordningen den 14 september 1883 kronoparker varit fria från kommunalbeskattning, enär desamma ej voro hänförliga till »jordbruksfastighet».

I bevillningsförordningen den 14 september 1883 likasom i bevillningsförordningen den 3 juni 1892 syntes begreppet »jordbruksfastighet» hafva erhållit en annan och vidsträcktare innebörd, så att detsamma i bevillningsafseende numera omfattade jemväl till skogshushållning använd fast egendom. I författningarnes 5 § mom. a) betecknades nemligen viss sådan egendom såsom »jordbruksfastighet»; och då ifrågavarande indelning uppenbarligen vore gjord med hänsyn till sättet för fast egendoms användning, måste äfven andra för skogshushållning använda fastigheter såsom »jordbruksfastighet» anses. Den omständighet, att inga andra sådana fastigheter än de nyssnämnda vore uttryckligen omtalade i 5 §, torde ej böra föranleda till tvekan vid bedömandet af den föreliggande frågan. Äfven andra slag af fastigheter vore i 5 § utlemnade och lagstiftaren hade helt visst ej afsett, att lagrummet skulle innehålla en fullständig förteckning å alla slag af fastigheter. I öfverensstämmelse med den nu uttalade uppfattningen hade Eders Kongl. Maj:t genom två särskilda den 29 januari och den 8 juli 1892 meddelade utslag förklarar, att vissa ifrågakomna kronoparker skulle i taxeringslängd upptagas såsom »jordbruksfastighet».

Ehuru sålunda uttrycket »jordbruksfastighet» i bevillningsförordningen fått förändrad innebörd, följde deraf ej, att samma uttryck i kommunalförordningen äfven erhållit sådan förändrad betydelse. Öfvervägande skäl talade för den uppfattningen, att allenast en förändring i bevill-

ningsförordningen ej kunde föranleda dertill, att fast egendom, som kommunalförordningen velat undantaga från beskattning, skulle blifva underkastad sådan.

Enligt embetsverkens åsigt vore sålunda kronoparker jemväl efter utfärdandet af bevillningsförordningarne den 14 september 1883 och den 3 juni 1892 fria från kommunalbeskattning.

Denna uppfattning syntes också stå i öfverensstämmelse med dittills i allmänhet följd praxis. Af i kammarrätten förvarade taxeringslängder för år 1892 inhemtades, att mycken skiljaktighet vore rådande i fråga om norrländska kronoparkers upptagande i längderna såsom »jordbruksfastighet» eller »annan fastighet». Så t. ex. upptoges inom Piteå, Elfsbyn, Arvidsjaur, Arjeplog, Råneå, Neder Kalix, Öfver Kalix, Gellivare, Öfver Torneå, Korpilombolo, Pajala, Degerfors, Jörn, Malå, Hallen, Färila, Lima, Transtrand med flere socknar kronoparkerna såsom »jordbruksfastighet», under det att desamma inom Öfver Luleå, Jockmock, Lith, Hammerdal, Ström, Berg, Åsarne, Rätan, Ytterhogdal, Brunflo, Hackås, Hafverö med flere socknar upptoges såsom »annan fastighet». Ehuru kronoparkerna i Norrland i flertalet fall upptagits såsom »jordbruksfastighet», hade dock, enligt hvad af domänstyrelsens underdåniga utlåtande framginge, kommunalutskylder dittills icke af staten för dem erlagts.

Mot den af Riksdagen ifrågasatta skyldigheten för staten att erlagga kommunalutskylder för vissa uppgifna slag af kronoparker syntes icke vara något att erinra. Deremot skulle sådan skattskyldighet för andra kronoparker och särskildt för de i Norrland belägna blifva för statsverket synnerligen betungande och kunde icke anses vara af rättvisa eller billighet påkallad.

För vinnande af det utaf Riksdagen åsyftade målet borde ändring göras icke i bevillningsförordningen utan i kommunalförordningen, i hvilkens 58 § torde böra stadgas, att fyrktal skulle åsättas sådana kronoparker, hvilka bildats af hemman eller hemmansdelar, som för sådant ändamål af staten förvärfvats, eller ock af kronans jordbruksdomäner eller delar deraf. I betraktande af det nära sammanhanget mellan kommunal- och bevillningsförordningarne syntes det riktigast, att begreppet »jordbruksfastighet» finge samma betydelse i dessa författningar; och torde följaktligen den ifrågasatta ändringen i kommunalförordningen böra afse jemväl åstadkommande af sådan öfverensstämmelse.

Slutligen anser jag mig böra omförmäla, att de komiterade, som den 2 november 1894 enligt nådigt uppdrag afgifvit betänkande och förslag till förordning angående inkomstbevillning m. m., uti förslagets

4 § räknat såsom jordbruksfastighet »hemman, lägenhet eller annan jordegendom, som hufvudsakligen användes för jordbruk eller skogsbröd», och i motiveringen till gjorda ändringsförslag beträffande förordningen om kommunalstyrelse på landet anført, bland annat, följande:

Från regeln att fastighet, i afseende å hvilken frihet från bevilling egde rum, ändock skulle deltaga i de kommunala utskylderna hade komiterade funnit ett undantag af omständigheterna påkalladt i fråga om vissa af de under statens omedelbara förvaltning stående skogar. Det torde nemligen vara billigt, att de, på grund af Riksdagens beslut, efter år 1874 af staten från enskilde förvärfvade och till kronoparker utlagda fastigheter likasom ock de för enahanda ändamål icke sällan gjorda afsöndringar från iudragna boställen allt fortfarande påfördes kommunalutskylder. Medgifvande af frihet från sådan skatt i berörda fall skulle medföra afsevärd olägenhet för många kommuner.

Men lika betänkligt vore det — anföra komiterade vidare — att icke, såsom hittills i tillämpningen torde hafva förfarits, fritaga staten från enahanda skyldighet med afseende å dess sedan gammalt egande skogsdomäner. Staten skulle eljest för framtiden tillskyndas utgifter för dessa domäner i en omfattning, som knappast kunde öfverskådas. I öfverensstämmelse härmed hade komiterade föreslagit ett särskildt undantagsstadgande angående frihet från kommunalutskylder för domäner af sistnämnda slag.

I likhet med flertalet i ärendet hörda myndigheter anser jag ett lagstadgande om skyldighet att för de nu särskildt ifrågavarande kronoparkerna erlägga kommunalutskylder vara nödigt redan i syfte att all ovisshet må undanrödjas, huru i detta hänseende rätteligen skall förfaras.

Jag finner det vidare vara uppenbart, att fall gifvas, då kommunalutskylders utgående från kronoparker betingas af billighet och rättvisa, nemligen då nya kronoparker bildats eller bildas vare sig genom inköp af mark från enskilde eller genom frånskiljande af skogsmark från kronodomäner eller genom afsättande för sådant ändamål af hela domäner. Det kan ock förtjena afseende att, på sätt domänstyrelsen framhållit, den härigenom vållade ökningen i statsverkets årliga utgifter blifver jemförelsevis mycket ringa, under det att, såsom ock i Riksdagen påvisats, ett motsatt förfarande kan ganska kämbart drabba en eller annan mindre kommun.

Deremot anser jag, på de af embetsverken anförda grunder och i likhet med hvad Riksdagen tydligen åsyftat, att det icke är skäl ifråga-

sätta, att för statens äldre skogsdomäner kommunalutskylder skulle få påföras. I afseende å dessa domäner finnes icke det nyss anförda skälet att kommunen skulle orättvisligen beröfvas förut åtnjutna inkomster, eller att de skattdragande i kommunen skulle betungas med ytterligare utskylder till följd af förändrad disposition af fastighet inom kommunen.

Gränsen mellan de kronoparker, som i detta hänseende skulle räknas såsom äldre, och dem, som vore att anse för nyare, erbjuder sig sjelfmant i hänsynen till förhållandena vid början af år 1874, emedan under detta år fastställdes bestämmelser om afyttring af mindre kronodomäner och köpeskillings användande till inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

I frågan om hvar de erforderliga bestämmelserna skola meddelas kan efter mitt förmenande en viss tvekan uppkomma.

Om man nemligen följer den från flera håll framställda meningen att ifrågavarande kronoparker äro att hänföra eller åtminstone borde hänföras till »jordbruksfastighet», vore uppenbarligen enklast att i bevillningsförordningen af den 3 december 1897, hvilken i nu ifrågavarande delar innehåller samma bestämmelser, som 1892 års bevillningsförordning, införa ett uttryckligt stadgande derom, i likhet med hvad som redan finnes der — i § 5, jemförd med § 2 a) — angående skogsområde, som blifvit upplåtet till bergshandterings understöd m. m.

Men på sätt kammarrätten och statskontoret antydt, måste det anses mindre egentligt att, då man åsyftar en bestämmelse angående kommunalutskylder för viss egendom, göra ändring i bevillningsförordningen i stället för vederbörande kommunalförfattning.

Riktigast torde därför vara, att den behöfliga ändringen göres i förordningen angående kommunalstyrelse på landet; och torde det, i händelse af bifall till ett sådant ändringsförslag, blifva en senare fråga, huruvida någon motsvarande ändring af bevillningsförordningen behöfver göras.

Förslag har därför upprättats till ändring, i öfverensstämmelse med Riksdagens uttalade önskan och i enlighet med kammarrättens och statskontorets hemställan, af § 58 i förordningen angående kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892, dervid det jemväl syntes lämpligt att utbyta den lemnade hänvisningen till »bevillningsstadgan» med en dylik till gällande bevillningsförordning.

Efter att hafva uppläst ifrågavarande förslag till lag om ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, hem-

stälde föredragande departementschefen, att berörda förslag måtte för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:ts Konungen i nåder lemna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Carl G. Edman.